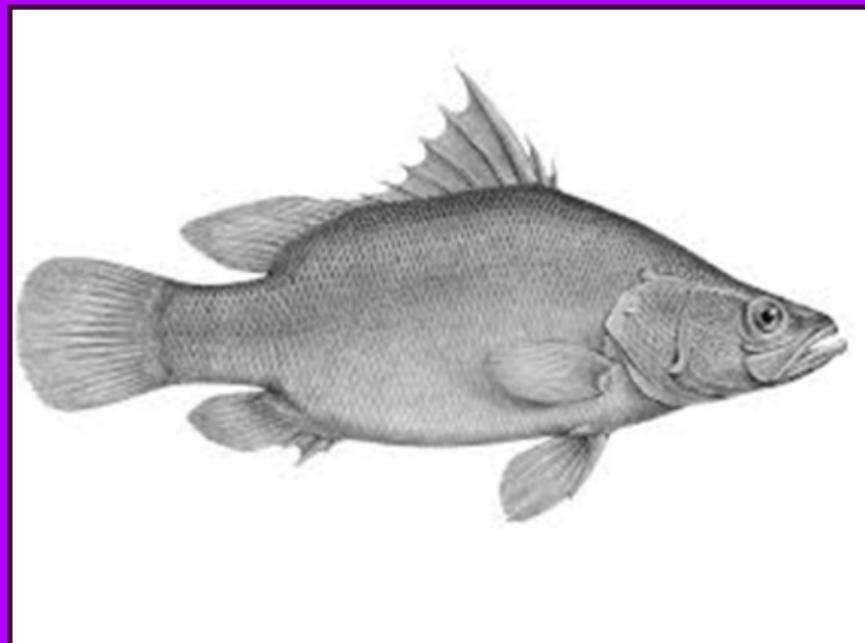

**KANUNI YA MAZOEZI KWA AJILI YA USALAMA
NA UBORA UHAKIKA WA KUKAUSHA
NA JUA NA KUWEKA CHUMVI YA MBIRU NA MBUTA
(MISTARI YA NGOZI, VIPANDE,
VIBOFU, VICWA) KATIKA SEKTA NDOGO**

Ministry of Agriculture,
Animal Industry & Fisheries
Directorate of Fisheries Resources

**KANUNI YA MAZOEZI KWA AJILI YA USALAMA
NA UBORA UHAKIKA WA KUKAUSHA NA JUA NA
KUWEKA CHUMVI YA MBIRU NA MBUTA
(MISTARI YA NGOZI, VIPANDE, VIBOFU, VICWA)
KATIKA SEKTA NDOGO**

CONTENT

- 1.0 NJIA ZA CHUMVI SAMAK**
- 2.0 MNYORORO WA THAMANI YA SATO NA CHUMVI
NASANGARA**
- 3.0 MALIGHAFI ILIYOPOKELEWA KUTOKA KWA
BIDHAA ZA SAMAKI YA USINDIKAJI WA SAMAKI NA
VIWANDA VYA KUUZA NJE**
- 4.0 MALIGHAFI YA SAMAKI ILIYOPOKELEWA NA
WAENDESHAJI MAFUNDI MOJA KWA MOJA
KUTOKA KWA TOVUTI YA KUTUA**
- 5.0 USAFIRI**
- 6.0 MAANDALIZI
(KUOSHA, KUSAGA MATUMBO NA KUSONGESHA)**
- 7.0 KUWEKA CHUMVI**
- 8.0 KUKAUSHA**
- 9.0 UHIFADHI**
- 10.0 UFUNGAJI**
- 11.0 USAFIRI KWENDA SOKONI**

1.0 NJIA ZA CHUMVI SAMAKI

1.1 Kusafisha kwa mchanganyiko ya maji ya chumvi ambayo samaki hutiwa suluhisho la chumvi katika maji

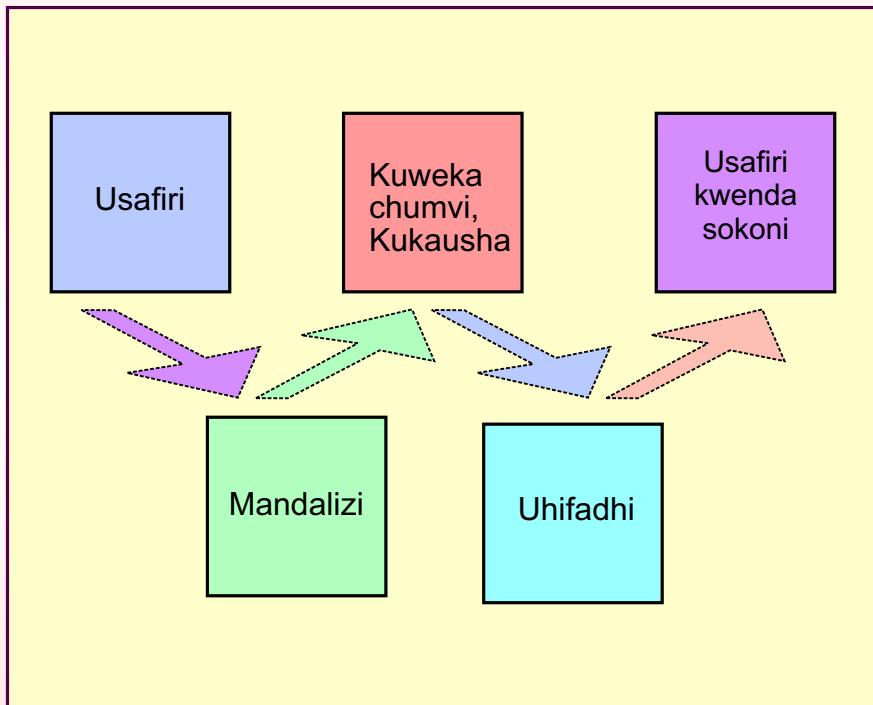
- a) Zuluhisho nyingi za mchanganyiko ya maji ya chumvi hutoka kati ya 80-100% ambayo ni 270-360g ya chumvi / lita moja ya maji. Mazoezi mazuri ya kuangazia brashi ni pamoja na kupima nguvu ya mchanganyiko ya maji ya chumvi mara kwa mara, tumia chumvi bora tu, na tengeneza mchanganyiko ya maji mpya kwa kila kundi la samaki na kuondolewa kwa scum ambayo iko kwenye uso wa mchanganyiko ya maji.
- b) Ingiza samaki katika mchanganyiko ya maji ya chumvi iliyojaa kama dakika 20 kwa samaki wa 7cm.
- c) Jua kavu kwenye kwa rafu zilizoinuliwa kwa masaa 16-18.
- d) Samaki m ay kuwa kirahisi moshi d katika hatua hii kutegemea upendeleo wateja.
- e) Pakia bidhaa ya mwisho katika mifuko ya plastiki ili kuzuia kukausha zaidi wakati wa kiangazi na kulinda dhidi ya uchafuzi na uujuaji.
- f) Bidhaa kama hiyo inaweza kuwa na maisha ya rafu hadi miezi sita.
- g) Bakteria yenye uvumilivu wa chumvi haikua ikiwa samaki imekaushwa vizuri au imeingia kabisa kwenye mchanganyiko ya maji ya chumvi.

1.2 Kukausha kavu ambayo chumvi ya punjepunje hutiwa kwenye uso wa samaki

- a) Kusafisha kwa Kench ni wakati chumvi ya granular hutiwa ndani ya uso wa samaki wanaogawanyika, samaki hutiwa na kunyonyizia chumvi kati ya kila safu, na kioevu (kachumbari) ambayo fomu inaruhusiwa kumaliza.

- b) Samaki iliyotiwa chumvi kwenye chumvi safi (kloridi ya sodiamu - NaCl) labda laini na ya manjano. Ikiwa kalsiamu na chumvi ya magnesiamu zipo, zinatoa rangi nyeupe ambayo inatoa ladha kali.
- c) Chumvi inayotumiwa kwenye samaki inapaswa kuwa na angalau 95% kloridi ya sodiamu na kuwa kavu iwezekanavyo. Ikiwa chumvi isiyo safi ni yote yanayopatikana, uchafu mwingu wa kalsiamu na magnesiamu unapaswa kuosha kwa kutumia maji safi kwa sababu chumvi la kalsiamu na magnesiamu halifutwa haraka kama NaCl (kloridi ya sodiamu).
- d) Katika kuweka chumvi kavu, mchanganyiko wa ukubwa kubwa na faini nafaka ni ilipendekeza kwa sababu, pamoja na kwamba nafaka faini ya preferred katika kufanya Mchanganyiko ya maji ya chumvi s sababu Inachanganya haraka katika maji, kama ni kutumika moja kwa moja kwenye samaki, husababisha pia kuondolewa haraka ya maji kutoka uso ambao basi ugumu na huzuia kupenya kwa chumvi ndani, hali inayoitwa 'chumvi kuchoma'.

2.0 MNYORORO WA THAMANI YA SATO NA CHUMVI NASANGARA

3.0 MALIGHAFI ILIYOPOKELEWA KUTOKA KWA BIDHAA ZA SAMAKI YA USINDIKAJI WA SAMAKI NA VIWANDA VYA KUUZA NJE

3.1 Mazoea Mabaya

- a) Kupokea malighafi iliyochafuliwa.
- b) Vituo duni vya usafirishaji.
- c) Usafi mbaya wa vyombo.
- d) Usafi mbaya wa kibinafsi mfano nguo chafu, vidole.
- e) Tabia duni za utunzaji, mfano kutupa bidhaa ardhini, kupaa samaki.

3.2 Mazoea Muzuri

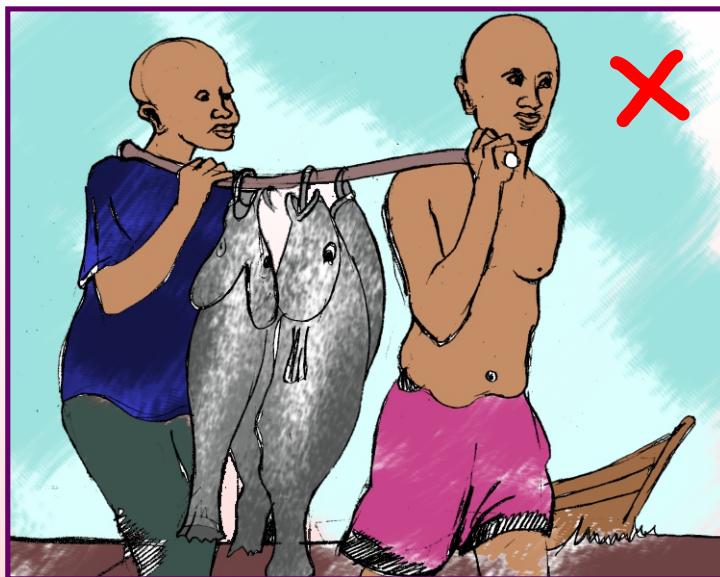
- a) Wasindikaji wanapaswa kuhakikisha kuwa hawanunua samaki walioharibiwa au bidhaa za kwa sababu ubora wa bidhaa iliyosindika itakuwa duni.
- b) Bidhaa zilizopatikana kutoka kiwanda kwa kuweka chumvi inapaswa kuwekwa kwenye vyombo safi wakati zinapokelewa
- c) Hakikisha kuwa malighafi husafirishwa katika vifaa vya ulinzi na vya usafi.
- d) Hakikisha usafi wa watu wanaoshughulikia bidhaa.
- e) Epuka utunzaji wa mazoea ambayo yanaweza kusababisha kuchafuliwa kwa bidhaa mfano kumwagika, kupitiwa kwa bidhaa za samaki, kutupa ardhini nk.

4.0 MALIGHAFI YA SAMAKI ILIYOPOKELEWA NA WAENDESHAJI MAFUNDI MOJA KWA MOJA KUTOKA KWA TOVUTI YA KUTUA

4.1 Mazoea Mabaya

- a) Matone na uporaji wa malighafi ardhini wakati wa kutua.
- b) Uchafuzi wa samaki wa ardhini na maji machafu ya pwani.
- c) Kunyunyizia maji machafu au uchafuzi wa msalaba na maji machafu ya taka.
- d) Tabia duni za utunzaji na afya duni ya wafanyikazi.
- e) Uwezo wa uchafu kutoka kwa wanyama na ndege. wanaozururika kwenye maeneo ya kutua.
- f) Ukolezi unaowezekana kutoka kwa usimamizi duni wa taka.
- g) Mfiduo wa juu moja kwa moja.
- h) Mapokezi ya samaki walioharibiwa kutoka maeneo ya kutua.

4.2 Mazoea Muzuri

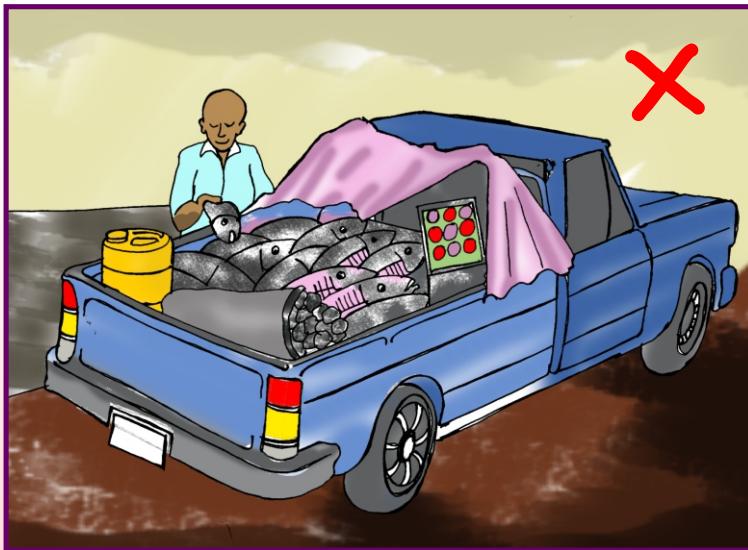
- a) Katika tovuti za kutua, samaki wa malighafi hawapaswi kutupwa ardhini lakini walipokea moja kwa moja kwenye vyombo safi.
- b) Utunzaji unapaswa kuchukuliwa wakati wa kupata samaki kutoka kwenye boti ili kuzuia kuwasiliana na maji machafu ya bahari.
- c) Samaki bora tu anapaswa kupokelewa.
- d) Wafanyikazi wanapaswa kuwa na mavazi ya kinga kama aproni, glavu na buti kwa matumizi ya kushughulikia samaki wa malighafi.
- e) Hakikisha usafi wa wafanyikazi na tabia nzuri za utunzaji.
- f) Hakikisha usimamizi sahihi wa vifaa vya taka / takataka.
- g) Acha wanyama na ndege kutoka eneo la kufanya kazi kwenye tovuti ya kutua na vituo vya usindikaji wa ufundi.
- h) Kutoa kumwaga / kinga dhidi ya mionzi ya juu.

5.0 USAFIRI

5.1 Mazoea Mabaya

- a) Matumizi ya vyombo vichafu au picha.
- b) Kusafirisha mizoga ilio wazi na bidhaa zingine za kiwanda nyuma ya lori.
- c) Kukosa kudumisha mnyororo wa baridi wakati wa usafirishaji
- d) Usafiri na bidhaa zingine mfano mafuta, matairi ya gari, mkaa na chakula.
- e) Mfumo duni wa mifereji ya maji ya vyombo vyta usafirishaji wa samaki.

5.2 Mazoea Muzuri

- a) Pale ambapo inawezekana malighafi samaki kupatikana lazima mara moja iced na icing lazima iimashwe hata wakati wa usafiri kwa ajili ya usindikaji zaidi (kuweka chumvi).
- b) Ambapo haiwezekani icing, malighafi inapaswa kusafirishwa na kufunikwa katika vyombo safi au picha kwenye hali ya hewa baridi inapowezekana.
- c) Watu hawapaswi kukaa juu ya samaki au bidhaa za nyuma ya picha / malori.
- d) Samaki au mifupa inapaswa kufunikwa na tarpaulin ili kuzuia uchafuzi na vumbi.
- e) Epuka usafirishaji na bidhaa zingine zinazoweza kuharibika, kuharibu au kuchafua bidhaa za samaki.
- f) Hakikisha mifereji inayofaa ya usafirishaji wa samaki.

6.0 MAANDALIZI (KUOSHA, KUSAGA MATUMBO NA KUSONGESHA)

6.1 Mazoea Mabaya

- a) Usafi mbaya wa nyuso za kazi.
- b) Usimamiaji duni wa utupaji wa taka kutoka kwa samaki wa matumbo na samaki waliyopikwa.
- c) Usafi wa wafanyikazi duni.
- d) Usafi duni wa majengo ya kazi.
- e) Tumia tena maji yale yale yanayotumika kusafisha bidhaa
- f) Utupaji ovyo wa maji taka.
- g) Matengenezo yasiyofaa ya usindikaji.
- h) Kufanya kazi kwa nyuso zisizofaa, zisizo na uchafu.
- i) Ufikiaji usiozuiliwa wa watu wote, wanyama na ndege kwa maeneo ya kusindika na kukausha.
- j) Hali mbaya kiafyah ya wafanyikazi (vidonda vilivyoambukizwa na vijidudu na magonjwa ya kuambukiza)
- k) Usafi wa mazingira ya karibu.
- l) Tabia duni za utunzaji.
- m) Inachakata na kukausha maeneo ambayo hayajalindwa kutokana na vumbi, wadudu wadudu, wanyama waliopotea, maji ya mvua, matope na maji machafu ya maji machafu.

6.2 Mazoea Muzuri

- a) Tumia samaki safi tu kwa bidhaa nzuri ya mwisho.
- b) Wigo na mgawanyiko, uwe kichwa kabla ya kugawanyika isipokuwa vichwa vinahitajika.
- c) Ondoa yote lakini mkia wa tatu wa mfupa wa nyuma.
- d) Safi kwa uangalifu, futa matundu, ini na utando wa gill.
- e) Piga mwili mbali na ngozi lakini sio kupitia hiyo.
- f) Osha, loweka katika 10% mchanganyiko ya maji ya chumvi kwa dakika 30.
- g) Mimina maji kwenye samaki kabla ya kukausha.
- h) Wafanyakazi wanapaswa kuwa na vifaa vya kuogezea (gia ya mdomo / pua), aproni, buti za fizi , ngozi ya kichwa na glavu za mikono.
- i) Sehemu ya kazi inapaswa kuinuliwa kutoka ardhini, imetengenezwa kwa nyenzo safi kwa mfano aluminium, stain chini ya chuma au matundu ya chuma.
- j) Meza / vifaa vya kazi vinapaswa kumaliza maji kwa usalama wa jumba la kazi.

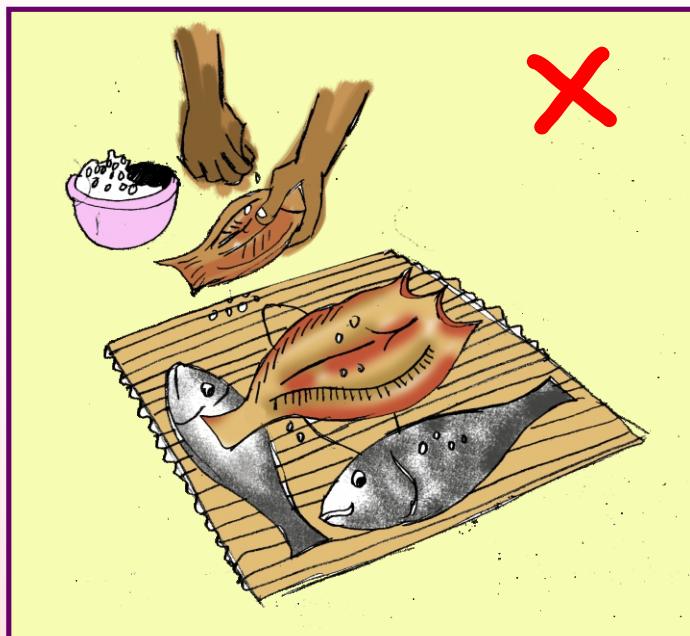

- k) Wafanyikazi wanapaswa kuwa safi kwa afya na wale walio na maambukizo ya kuambukiza hawaruhusiwi kugusa bidhaa
- l) Punguza upatikanaji wa watu, wanyama na ndege kwa maeneo ya kusindika na kukausha.
- m) Angalia mara kwa mara matibabu kwa washughulikiaji.
- n) Fanya usindikaji katika maeneo yaliyohifadhiwa ili kuzuia vyanzo vyote vya uchafuzi unaoweza kutokea.

7.0 KUWEKA CHUMVI

7.1 Mazoea Mabaya

- a) Matumizi ya aina duni ya chumvi.
- b) Usafi mbaya wa vifaa na vyombo.
- c) Usafi wa wafanyikazi duni.
- d) Kushindwa kusafisha vizuri bidhaa kabla ya kukauka.
- e) Hifadhi duni ya chumvi iliyofunguliwa tayari ambayo inaweza kubaki baada ya matumizi.
- f) Utumiaji tena na utumiaji mbaya wa chumvi.

7.2 Mazoea Muzuri

- a) Chumvi kwa chumvi ya samaki inapaswa kusafirishwa na kuhifadhiwa kavu na kihifadhiwa na kufunikwa katika mifuko ya chumvi, vyumba vyaa kuhifadhi, vyombo au kwenye mifuko ya plastiki.
- b) Ili kupunguza maambukizo ya samaki iliyo na chumvi matumizi ya chumvi inapaswa kuepukwa.
- c) Ubora wa chumvi inayotumiwa katika kuweka chumvi ya samaki inapaswa kufaa kwa bidhaa ya mwisho.
- d) Chumvi iliyosafishwa (karibu na Sodium Chloride) inahitajika kwa kukausha-kavu kwa samaki yenyne mafuta.
- e) Kalsiamu nyingi inaweza kupunguza kiwango cha kopenya kwa chumvi kwa kiwango ambacho uharibifu unaweza kutokea.
- f) Saizi ya granules za chumvi zinazotumiwa inapaswa kuzingatiwa kwa uangalifu (mchanganyiko wa chembe kubwa na ndogo zinaweza kuzingatiwa kwa bidhaa bora.
- g) Matumizi ya granules za chumvi safi sana zinaweza kusababisha umbo la mihimili ambayo haifai kwa kuhakikisha usambazaji wa chumvi kwenye samaki.

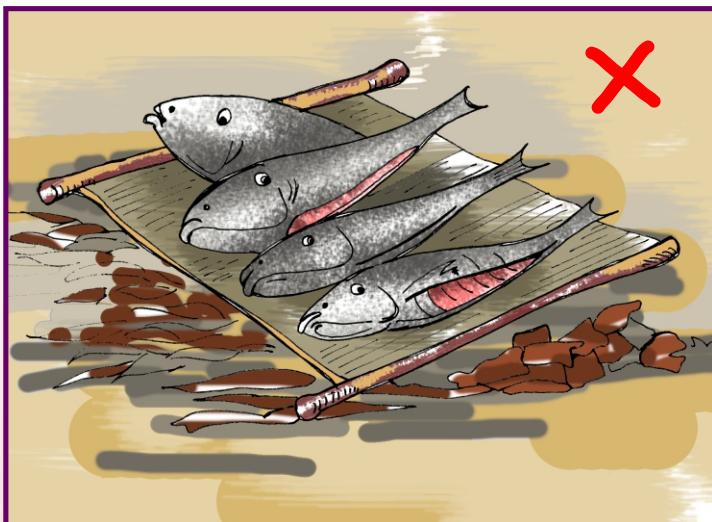
- h) Matumizi ya granua zenyе chumvi kali zinaweza kusababisha uharibifu kwa mwili wa samaki wakati wa kukausha na inaweza kupunguza kiwango cha kukomaa.
- i) Fuwele ndogo za chumvi zinapaswa kutumiwa kwa kukausha kavu ya samaki wenye mafuta na fuwele kubwa kwa samaki kondа.
- j) Samaki iliyo na chumvi inapaswa kupangwa katika aina, saizi na viwango kulingana na aina ya biashara kwa soko husika.
- k) Chumvi dhaifu inapaswa kutolewa kwa samaki kabla ya kuchagua na chumvi mpya inapaswa kuongezwa kabla ya ufungaji; Mchakato wote unapaswa kufanywa haraka ili kupunguza uharibifu.
- l) Mchanganyiko wa fuwele kubwa na ndogo zinapaswa kutumiwa kwa kukausha kavu na kioo kubwa mara mbili kama vile vidogo.
- m) Samaki bora kwa kuweka chumvi ni samaki mdogo mzima au fillets za samaki kubwa. Samaki kubwa ya mafuta haifai kukaushwa nzima, badala yake imegawanyika; Ondoа guts kufunua eneo kubwa la uso kwa kuwasiliana na chumvi.
- n)
- o) Katika kuweka chumvi, wasindikaji wanapaswa kutumia safu. nyembamba ya chumvi kwenye jukwaa la kuweka chumvi, kisha kwenye uso uliokatwa na kuweka samaki kwa safu moja kwenye jukwaa, kata upande. Baada ya safu ya kwanza kunyuniiza na chumvi zaidi, paka safu inayofuata ya samaki juu ya kwanza na upande wa ngozi chini.
- p) Mbadala samaki na tabaka za chumvi na wanayo ngozi dhidi ya ngozi na nyuso zilizokatwa dhidi ya nyuso zilizokatwa kwani rundo linashughulikiwa.
- q) Ngozi lazima kushinda juu ya mwisho safu na kufunikwa na safu nene ya s alt . Funika rundo.
- r) Acha hadi siku inayofuata na kupumzika tena kutumia chumvi zaidi kama inahitajika, hii inasaidia kuondoa maji zaidi kutoka kwa samaki.

- s) Kwa samaki zaidi ya chumvi kwa masaa 24 na samaki wenye chumvi kidogo, acha samaki vimepakwa masaa 6-12 tu.
- t) Samaki kubwa imegawanyika kabla ya chumvi, hii huongeza eneo la uso na hupunguza kina cha mwili ambacho chumvi inastahili kupenya.
- u) Daima hakikisha bidhaa safi na nyuso za kazi kabla ya kukauka
- v) Wafanyakazi wanapaswa kuvalaa gia za kinga.

8.0 KUKAUSHA

8.1 Mazoea Mabaya

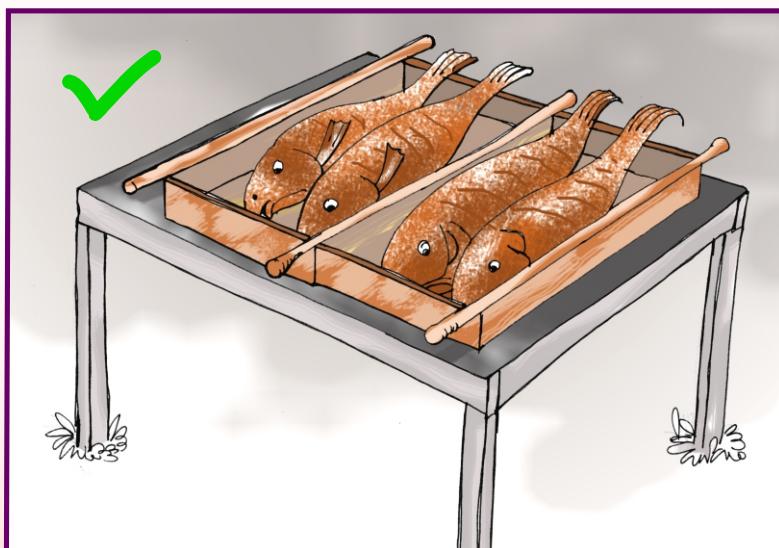
- a) Kukausha samaki ardhini.
- b) Samaki kavu vizuri.
- c) Usumbuu au ukosefu wa mfumo wa mifereji ya maji.
- d) Ukosefu wa rafu zilizoinuliwa za kukausha na kukausha samaki kwenye ardhi.
- e) Matumizi ya vifaa vichafu kama tarpaulin kukausha samaki au wakati mwagine kukausha samaki mvua moja kwa moja kwenye ardhi.
- f) Kufanya kukausha katika maeneo yenye uwepo wa uchafu kutoka kwa vumbi, gari au mafusho ya viwandani, taka na maji ya mvua yanayoweza kutolewa nk.

8.2 Mazoea Muzuri

Njia bora kwa ajili ya kukausha samaki chini ya hali ya kawaida s ni;

- a) Kuongeza samaki juu ya ardhi na 1m, hii huongeza harakati za hewa na inaruhusu hewa kupita chini yao , na hivyo samaki hukauka kutoka nyuso za juu na chini.
- b) Samaki iliyowekwa kwenye rafu zilizoinuliwa juu ya ardhi haziwezi kuchafuliwa na mavumbi au mchanga na zinalindwa kutoka kwa wanyama.
- c) Samaki kavu kwenye rafu zilizoinuliwa wanawenza kulindwa kwa urahisi kutokana na mvua kwa kuwafunika na shuka za plastiki. Samaki ardhini inaweza kulindwa kutokana na mvua lakini sio kutoka kwa maji yenyewe matope ardhini.

- d) Kuteremsha rafu zilizoinuliwa huruhusu maji yoyote ya ziada juu ya uso wa samaki kukimbia, mfano maji yaliyowekwa kwenye gill au mifuko ya mwili inaweza kusababisha uharibifu na au kuongeza nyakati za kukausha.
- e) Rafu zilizoinuliwa inapaswa kuwekwa mbali na misitu au majengo makubwa ambayo yatapunguza harakati za hewa.

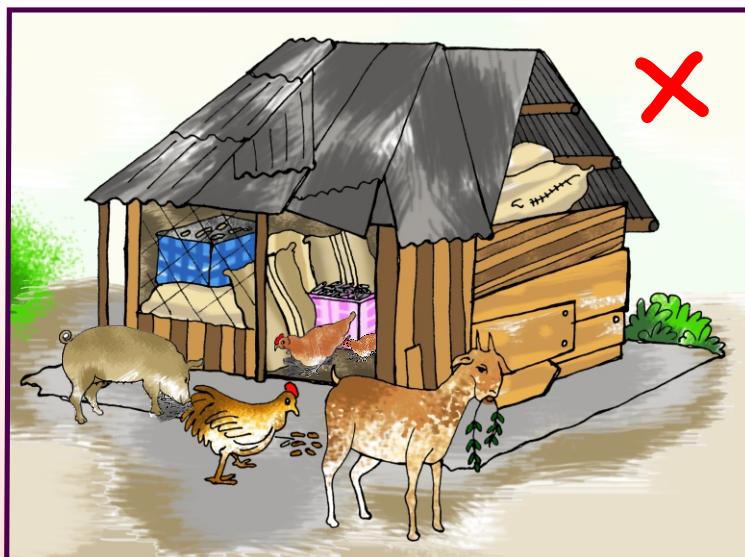
- f) Ni muhimu kuondoa samaki kutoka kwenye rafu zilizoinuliwa usiku au wakati wa mvua wakati unyevu huelekeea kupanda. Ikiwa samaki wamefungwa usiku kucha na kufunikwa na plastiki, ngozi ya maji itapunguzwa, na wanaweza kuwekwa nje kwa kukausha zaidi siku inayofuata.
- g) Ikiwa samaki wa waandishi wa habari piled usiku kwa kuweka uzito juu ya mwingi wa samaki, harakati ya maji kwa uso watahamasishwa na kiwango cha kukausha utaongezeka.
- h) Mimina na uwekeuke, ikiwa hali ya kukausha ni nzuri, kavu kwenye kivuli na sio moja kwa moja kwenye juu.
- i) Ondoka kwenye rafu zilizoinuliwa za kukausha wakati wa usiku wa kwanza, baada ya hapo, ondoa samaki na uwaandike chini ya shinikizo kila usiku hadi kukausha kukamilika, ukitumia shinikizo kubwa na nyakati za waandishi wa habari mrefu hadi mwisho wa kipindi cha kukausha.
- j) Endelea kubadilisha kukausha na kushinikiza hadi hakuna uzito zaidi uliopotea, duka na bale
- k) Samaki haipaswi kukaushwa ardhini kwani huambukizwa kwa urahisi na mabuu ya kuruka ambayo hukaa kwenye mchanga na kuhamia kulisha juu ya malisho.
- l) Samaki inapaswa kukaushwa kabisa ili kunusa harufu kutoka kwa ladha ambazo huvutia nzi kwa bidhaa za samaki
- m) Nzi nzi huweka mayai kwenye samaki safi na wakati wa hatua za mwanzo za kukausha. Nzi hawa huwa wanavutiwa sana na samaki wanapokauka.
- n) Kukata samaki kwa kutosha na kwa haraka kwa samaki kabla ya kutokwa na mayai ndani ya nzi wa mabuu hupunguza shida. Mara samaki wamekauka vya kutosha kumaliza shida za kuruka, huwa wanashambuliwa na wadudu wa mende.
- o) Kusafisha au kuweka chumvi kabla ya kukausha mara nydingi huzuia shambulio la angani.

- p) Uharibifu wa nzi wa nyumba unaweza kupunguzwa kwa kunyunyiza dawa ya wadudu wa kiwango cha chakula chini ya matuta ya kukausha. Dawa hiyo haipaswi kuruhusiwa kuchafua samaki na lazima iwe kemikali salama inayotambulika kwa matumizi karibu na chakula.
- q) Matumizi ya wadudu inapaswa kutumiwa na watu waliofunzwa na waliofunzwa vizuri na kutumika tu ikiwa njia zingine za kuzuia kama matumizi ya chumvi au mbinu bora za kukausha na vifaa vya kuhifadhi vyema zimeshindwa. Dawa salama na yenye ufanisi ambayo inaweza kutumika kudhibiti nzi na kuambukiza kwa mende katika samaki ni Pirimiphos- methyl, lakini wazalishaji lazima kuhakikisha kiwango cha mabaki cha 10mg / kg.

9.0 UHIFADHI

9.1 Mazoea Mabaya

- a) Matumizi ya duka zilizo wazi bila madirisha ya nyavu, kufuli n.k.
- b) Mdogo au hakuna aeration katika kituo cha kuhifadhi.
- c) Matumizi ya sehemu chafu za uhifadhi.
- d) Uhifadhi wa kemikali au vitu kwenye duka moja na samaki.
- e) Uhifadhi wa bidhaa moja kwa moja kwenye sakafu.
- f) Kuhifadhi katika maeneo tayari yaliyoathirika au na uwezekano wa infestation na panya na wadudu s kama mende n.k.
- g) Kupata maduka katika maeneo yenye uchafuzi wa mazingira k.v karibu na vyoo, sehemu za ukusanyaji wa takataka au maeneo yanayokabiliwa na mafuriko.

9.2 Mazoea Muzuri

- a) Uhifadhi mzuri wa samaki walio na chumvi / kavu huzuia bidhaa kutoka kwa kuchukua maji na kuwa hatari ya uharibifu.
- b) Store s kuhifadhiwa baridi, kavu na hewa ya kutosha.
- c) Jengo la s linapaswa kulindwa dhidi ya kuingia kwa wadudu, ndege na panya.
- d) Acha mbali mende ambao huonekana kama alama ndogo kahawia juu ya samaki wakati wa kuhifadhi, katika hali ya unyevunyevu au ikiwa samaki haijapishwa kavu; weka samaki waliohifadhiwa, angalia samaki waliohifadhiwa kila mara na uuze samaki haraka.
- e) Kwa upande wa samaki iliyo na chumvi kuna bakteria ambayo hukua wakati wa kuhifadhi samaki na bidhaa zenyе chumvi ny ingi ili kutoa alama za rangi ya waridi. Ili kuzuia hili, kausha samaki vizuri na uiweke kavu na utumie chumvi bora tu kwa kukausha.
- f) Ili kupunguza m fiduo wa inzi, samaki wanapaswa kuwekwa wenye vyombo vilivyofunikwa wakati wa kusafirisha na kuhifadhi.

- g) Usiruhusu vumbi na mafusho mengine ya kutolea nje kutoka kwa magari yanayotembea kutia uchafu kwa samaki kavu
- h) Epuka samaki kavu kuwasiliana na ardhi; paka samaki kwenye rafu zilizoinuliwa.
- i) Tumia hatua za kudhibiti miiba mfano matumizi ya mitego
- j) Hakikisha eneo sahihi la kituo cha kuhifadhia mbali na uchafuzi unaowezekana, miamba, vumbi, n.k.
- k) Hakikisha makazi sahihi ya duka na kiingilio salama kutoka kwa watu wasio ruhusa.

10.0 UFUNGAJI

10.1 Mazoea Mabaya

- a) Matumizi ya vifaa na njia zisizofaa za kupakia.
- b) Kuweka samaki chini ya shinikizo kubwa.
- c) Usafi mbaya wa vifaa vya kupakia.
- d) Usafi mbaya wa vifurushi.
- e) Ufungashaji wa samaki kavu.

10.2 Mazoea Muzuri

- a) Samaki inapaswa kuweka kwenye mifuko kavu au sanduku ambaao zinahusu hewa.
- b) Kiwango cha samaki kinachofaa kinapaswa kuweka katika ukubwa unaofa wa vifurushi na epuka kufinya samaki pia kwenye vyombo vidogo.
- c) Wanaopakia samaki wanapaswa kuzingatia usafi mzuri na ufungashaji inapaswa kufanyiwa katika mazingira ya usafi.

11.0 USAFIRI KWENDA SOKONI

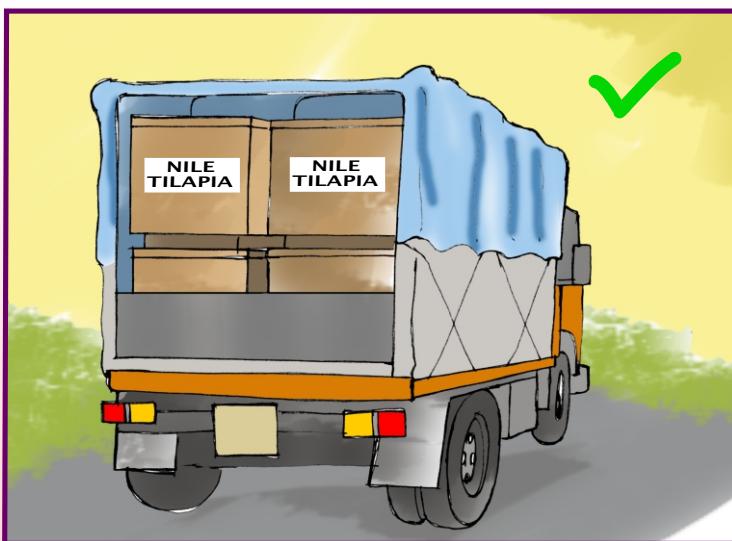
11.1 Mazoea Mabaya

- a) Usafiri unamaanisha ambayo inaruhusu vumbi, mafusho ya kutolea nje mafuta na hali ya mvua au unyevu kuathiri samaki.
- b) Kupanda, kuketi, kukanyaga, kulala nk juu ya lori la usafirishaji wa samaki.
- c) Transporting samaki sana katika njia ndogo ya usafiri ambayo matokeo katika stacking na kufinya kwa o paket wengi na kuyajaza.
- d) Matumizi ya njia polepole za usafirishaji ambazo husababisha uporaji wa samaki kabla ya kufikia soko.
- e) Matumizi ya barabara duni zilizo na vumbi na matope, ambazo zinaingia kwenye bidhaa.
- f) Usafi duni wa malori ya kusafirisha.
- g) Uchafu wa wafanyakazi ambao kuja katika kwa kuwasiliana na samaki wakati usafiri.
- h) Usafirishaji wa samaki na bidhaa zingine kwenye kabati moja la lori.
- i) Usafirishaji wa samaki kwa kutumia malori ya zamani na yaliyosimamiwa ambayo hutoa sabuni nydingi na kuvunja husababisha kuchelewesha.

11.2 Mazoea Muzuri

- a) Hakikisha usafi safi na usafi wa gari la usafirishaji.
- b) Funika samaki walio na vifurushi na nyenzo sugu ya maji sema karatasi ya plastiki au tarpaulin kulinda bidhaa kutoka kwa vumbi au mvua wakati wa usafirishaji.
- c) Kama inawezekana, kutumia magari kufunikwa kwamba kutoa makazi ya kutosha na samaki.
- d) Usichukue samaki na bidhaa zingine kwenye kabati moja la lori. Ikiwa ni hivyo, hakikisha kuwa bidhaa zote zimehifadhiwa salama ili kuzuia uchafuzi wa mto.
- e) Usibebe watu au mali zao katika gari moja na samaki
- f) Malori ya zamani au picha ambazo zinatoa mafusho mengi ya kutolea nje hazipaswi kutumiwa kusafirisha samaki, au ikiwa ni hivyo inapaswa kutumiwa vizuri.
- g) Ikiwa njia mbadala zipo, epuka kusafirisha samaki kwenye barabara zenye vumbi na vumbi.

**Commonwealth
Standards
Network**

Prepared with assistance from the
Commonwealth Standards Network, a programme sponsored by the
UK's Foreign, Commonwealth and Development Office (FCDO).